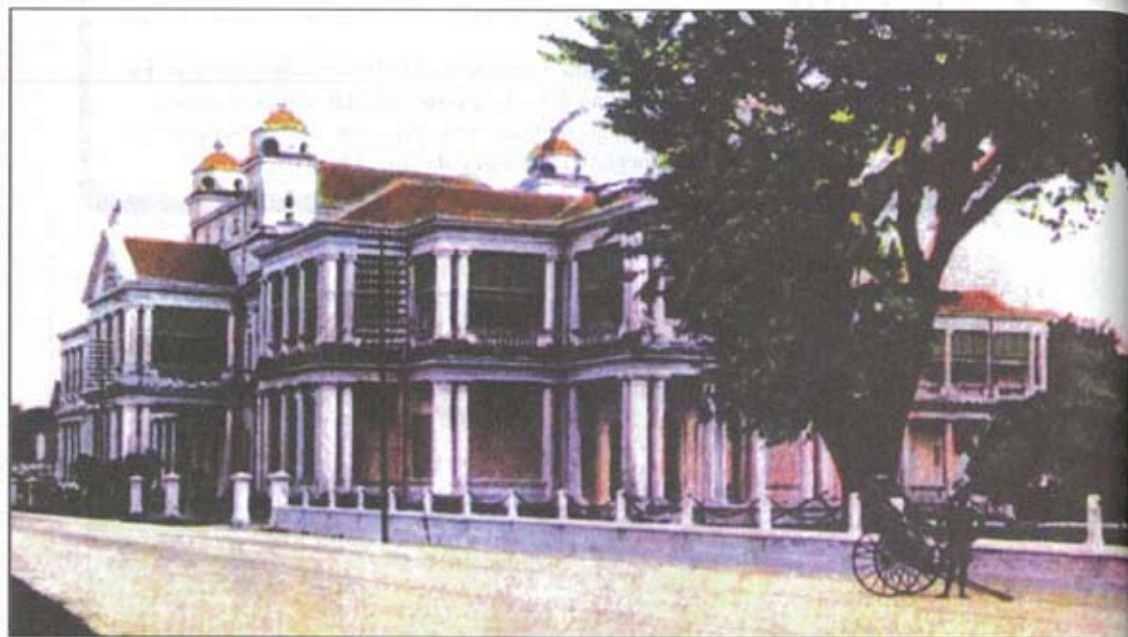

Bangunan Mahkamah Agung Pulau Pinang (1910-an).

(Sumber: *Reminiscences of the Straits Settlement Through Postcards*, 2005. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia)

Info gambar
rangsan.

Bendera Negeri-negeri Selat

(Sumber: <http://www.britishempire.co.uk/maproom/straitsettlemnts.html>. Dicapai pada 5 April 2018)

Sinopsis

Kedudukan strategik Pulau Pinang, Singapura dan Melaka mendorong British berusaha menguasai petempatan ini bagi memenuhi kepentingan British di Alam Melayu. British menggunakan strategi tipu helah, manipulasi politik dan mengadakan pakatan dengan kuasa Barat lain untuk menguasai petempatan tersebut. Pakatan British dan Belanda menyebabkan Alam Melayu dibahagikan kepada dua lingkungan pengaruh Barat. Pulau Pinang, Singapura dan Melaka kemudiannya digabungkan menjadi satu unit pentadbiran yang dikenali sebagai Negeri-negeri Selat. Pentadbiran Barat yang diperkenalkan di Negeri-negeri Selat menandakan peluasan kuasa British di negara kita.

Apakah yang akan anda pelajari?

1. Menjelaskan peluasan kuasa British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka.
2. Menghubungkan Perjanjian London 1824 dan kesannya terhadap Alam Melayu.
3. Membincangkan pembentukan Negeri-negeri Selat.
4. Memperincikan corak pentadbiran Negeri-negeri Selat.

Apakah elemen kewarganegaraan dan nilai sivik yang anda dapati?

1. Menjelaskan kepentingan sifat berwaspada dalam membuat keputusan.
2. Menghuraikan kepentingan pentadbiran yang sistematik dalam memajukan negara.
3. Menilai kepentingan mempertahankan kedaulatan negara.
4. Membahaskan iktibar yang diperoleh daripada peristiwa campur tangan dan penjajahan Barat.

Bangunan Pejabat Awam, Melaka (1920-an).
(Sumber: *Reminiscences of the Straits Settlement Through Postcards*, 2005. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia)

Mahkamah Agung dan Bangunan Perbandaran Singapura (1930-an).
(Sumber: *Reminiscences of the Straits Settlement Through Postcards*, 2005. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia)

Kemahiran Pemikiran Sejarah yang anda dapati:

1. Memahami kronologi pembentukan Negeri-negeri Selat.
2. Meneroka bukti pengukuhan kuasa British melalui pembentukan Negeri-negeri Selat.
3. Membuat imaginasi kemakmuran Negeri-negeri Selat.
4. Membuat interpretasi terhadap perubahan pentadbiran Negeri-negeri Selat.
5. Membuat rasionalisasi mempertahankan kedudukan strategik Negeri-negeri Selat.

2.1 Peluasan Kuasa British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka

Pengenalan

Pada abad ke-18, British menggalakkan ekspedisi ke Timur untuk meningkatkan kekayaan negara melalui perdagangan. Persaingan dengan kuasa Barat lain seperti Belanda dan Perancis menyebabkan British berusaha mendapatkan petempatan-petempatan baharu untuk menjamin kepentingan British di Timur. British menggunakan pelbagai strategi untuk menduduki Pulau Pinang, Singapura dan Melaka. Petempatan strategik ini penting bagi memenuhi keperluan perdagangan dan keselamatan British di Alam Melayu.

Latar Belakang Pulau Pinang, Singapura dan Melaka Sebelum Peluasan Kuasa British

Pulau Pinang

- Pulau Pinang merupakan wilayah Kesultanan Kedah dan menjadi tempat persinggahan pedagang-pedagang dari Lingga yang berdagang dengan Kedah.
- Pulau Pinang juga menjadi pelabuhan dagang bagi daerah serantau terutama dengan Aceh di Sumatera.
- Batu Uban merupakan pelabuhan paling awal dibuka di Pulau Pinang dan sering dikunjungi oleh pedagang-pedagang Arab.
- Petempatan Batu Uban dibuka oleh orang Melayu dari Sumatera pada tahun 1759. Sultan Kedah menganugerahkan kawasan tersebut sebagai membalas jasa orang Sumatera membantu Kesultanan Kedah menentang Siam.

Tahukah Anda?

"... telah ada masyarakat awal di Pulau Pinang jauh lebih awal sebelum kedatangan Francis Light pada tahun 1786. Namun, pembangunan yang pesat di Pulau Pinang telah memusnahkan banyak bukti penting arkeologi yang berkaitan dengan masyarakat awal berkenaan. Kajian terperinci di Muka Head perlu dijalankan untuk mendapatkan data yang lebih jelas tentang masyarakat awal Aceh di kawasan tersebut."

(Sumber: Noriah Mohamed, et.al., 2006. *Sejarah Awal Pulau Pinang*. Pulau Pinang: Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia)

Peta menunjukkan lokasi Batu Uban, iaitu pelabuhan paling awal di Pulau Pinang.

(Sumber: Adaptasi daripada Ahmad Murad Merican, 2015. *Batu Uban Sejarah Awal Pulau Pinang*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Singapura

- Singapura ialah wilayah Kesultanan Johor Riau yang meliputi Pahang, Johor dan gugusan kepulauan Riau Lingga sejak abad ke-16 hingga abad ke-19.
- Johor, Singapura dan Kepulauan Riau ditadbir oleh Temenggung Abdul Rahman yang tinggal di Singapura.
- Sewaktu pentadbiran Temenggung Abdul Rahman, ladang-ladang gambir diusahakan oleh orang Melayu dan Cina di Singapura.
- Pemerintah Kesultanan Johor Riau ialah Sultan Abdul Rahman yang bersemayam di Lingga dan mengadakan hubungan baik dengan Belanda.

Gambaran kota Melaka semasa zaman penjajahan Belanda.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, *Early Modern History (1800-1940)*, 2001. Singapura: Editions Didier Millet]

Peta menunjukkan wilayah pentadbiran Temenggung meliputi Johor, Singapura dan Kepulauan Riau.

(Sumber: Adaptasi daripada Abdul Rahim Ramli, 2011. *Sejarah Adat Istiadat Diraja Johor*. Johor Bahru: Universiti Teknologi Malaysia)

Melaka

- Kesultanan Melayu Melaka merupakan kerajaan Alam Melayu yang unggul pada abad ke-15.
- Pada tahun 1511, Kesultanan Melayu Melaka ditawan oleh Portugis.
- Pada tahun 1641-1824, Melaka menjadi tanah jajahan Belanda setelah Belanda mengalahkan Portugis dengan bantuan Kesultanan Johor Riau.
- Belanda menjadikan Melaka sebagai pusat pengumpulan hasil bijih timah dari negeri-negeri Melayu.
- Belanda mementingkan Betawi di Pulau Jawa sebagai pusat perdagangan utama di Alam Melayu.

Cerna Minda

Siapakah yang mentadbir Pulau Pinang, Singapura dan Melaka sebelum peluasan kuasa British?

KPS

Bandinkan peranan Pulau Pinang dan Melaka sebelum peluasan kuasa British.

Peluasan Kuasa British di Pulau Pinang

Pada awal abad ke-18, British melalui Syarikat Hindia Timur Inggeris (SHTI) yang bertapak di India berusaha mendapatkan petempatan baharu di Alam Melayu berikutan perkembangan pesat perdagangan dengan China. Pulau Pinang yang terletak di utara Selat Melaka mempunyai keistimewaan untuk memenuhi keperluan British di Alam Melayu.

Kedudukan Strategik Pulau Pinang Memenuhi Keperluan British

Kedudukan Pulau Pinang di pertengahan laluan perdagangan di antara Timur dan Barat dapat memenuhi keperluan perdagangan dan keselamatan British di Alam Melayu. Pulau Pinang sesuai dijadikan sebagai pusat pengumpulan barang, pelabuhan persinggahan dan pangkalan tentera.

Pusat Pengumpulan Barang

- British memerlukan barangan dari China terutama teh yang mendapat pasaran baik di Eropah.
- China tidak memerlukan barangan British, sebaliknya mahukan emas, perak, bijih timah dan rempah-ratus sebagai tukaran.
- British memerlukan pusat untuk mengumpulkan barangan tersebut yang boleh diperoleh di Alam Melayu untuk ditukarkan dengan teh dari China.

Pelabuhan Persinggahan

- British memerlukan pelabuhan persinggahan di laluan perdagangan di antara India dan China.
- Tempat membaiki kapal, mendapatkan bekalan makanan dan minuman serta berlindung sementara menunggu peralihan angin monsun.
- Memudahkan penjelajahan ke rantau Asia Pasifik.

Pangkalan Tentera

- Pangkalan tentera laut British yang terletak di pantai barat India, iaitu di Bombay sukar mengawal petempatan British di pantai timur India, iaitu di Madras.
- British memerlukan pangkalan tentera yang lebih strategik untuk mempertahankan petempatan di India daripada ancaman tentera Perancis dan menghadapi saingan Belanda di Alam Melayu.

KPS

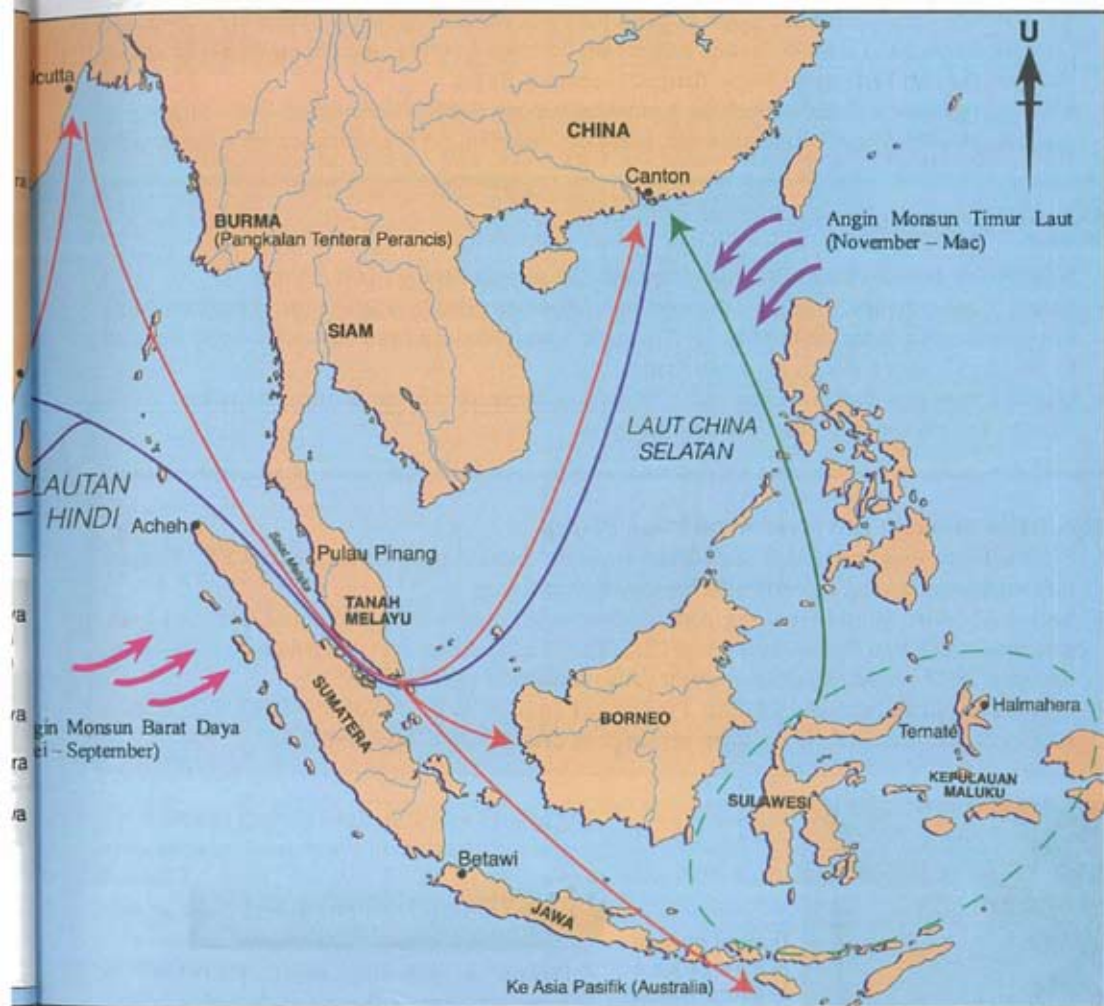
Secara berkumpulan imajinasikan dan buat lakaran sebuah kapal dagang milik kuasa Barat.

Tahukah Anda?

Kepentingan British di Asia dan Pasifik:

- Pada abad ke-18, British kehilangan Amerika sebagai tanah jajahan. Oleh itu, British berusaha mengukuhkan laluan perdagangan ke China dan berusaha meneroka petempatan di kawasan Asia Pasifik.
- Pada tahun 1770, British berjaya menduduki Australia. Melalui pendudukan di Pulau Pinang, British dapat mengukuhkan kedudukan mereka di Australia.
- Kedua-dua wilayah tersebut penting untuk mendapatkan kelebihan bersaing dengan kuasa Barat lain, terutama Perancis.

Peta menunjukkan laluan perdagangan British (SHIT) dengan China pada awal abad ke-19.

(Sumber: Adaptasi daripada Ruslan Zainuddin dan Fuziah Shafie, 2001. *Sejarah Malaysia*. Shah Alam: Fajar Bakti)

Cerna Minda

Senaraikan barang dagangan yang diperlukan oleh China dari Alam Melayu.

Kronologi Pendudukan British di Pulau Pinang

Pada abad ke-18, Kesultanan Kedah tergugat kerana wujud persengketaan dalam negeri dan ancaman kuasa asing. Sultan Kedah berusaha mendapatkan bantuan ketenteraan daripada British untuk mempertahankan kedaulatan negeri. Namun begitu, pihak British mengambil kesempatan daripada masalah yang dihadapi oleh Kesultanan Kedah dengan melakukan tipu helah bagi menduduki Pulau Pinang.

Perebutan Takhta Kesultanan Kedah

- Krisis perebutan takhta berlaku apabila Sultan Muhammad Jiwa (1710-1778) melantik Tunku Abdullah sebagai Raja Muda Kedah. Kerabat Diraja Kedah yang tidak bersetuju dengan pelantikan tersebut telah berpakat dengan Bugis di Selangor untuk menentang Sultan Muhammad Jiwa.
- Sultan Muhammad Jiwa berusaha memohon bantuan ketenteraan daripada SHTI untuk mempertahankan kedaulatan negeri daripada serangan Bugis.
- SHTI menghantar Edward Monckton berunding dengan Sultan Muhammad Jiwa. Rundingan gagal apabila SHTI tidak memberikan jaminan akan melindungi Kedah daripada ancaman musuh.

Ancaman Siam

- Semasa pemerintahan Sultan Abdullah (1778-1798), Siam menuntut kembali penghantaran bunga emas daripada kerajaan Kedah yang terhenti semasa Perang Siam-Burma.
- Sultan Kedah berasa tergugat lalu memohon bantuan SHTI. Baginda menawarkan Pulau Pinang sebagai pangkalan kepada SHTI dengan syarat mendapatkan bantuan ketenteraan dan melindungi Kedah daripada ancaman Siam.
- Baginda meminta Francis Light, iaitu pedagang persendirian untuk menyampaikan syarat tersebut kepada Gabenor Jeneral British di India.

Tipu Helah Francis Light Menduduki Pulau Pinang

- Francis Light yang menyedari kedudukan strategik Pulau Pinang berjanji bahawa SHTI akan memenuhi syarat yang dipohon oleh baginda Sultan Kedah.
- Sultan Abdullah yang berpegang pada janji tersebut menawarkan Francis Light membuka petempatan di Pulau Pinang pada tahun 1786. Tawaran ini dibuat sementara menunggu jawapan daripada SHTI berhubung dengan syarat yang ditawarkan oleh baginda.
- Francis Light menamakan Pulau Pinang sebagai *Prince of Wales Island*. Petempatan mereka pula dinamakan Georgetown bersempena dengan nama Raja England.

Ilustrasi upacara menaikkan bendera *Union Jack* di Pulau Pinang pada 11 Ogos 1786.

(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Aktiviti Penulisan Pantas

Dalam tempoh lima minit, murid menyenaraikan iktibar yang diperolehi daripada peristiwa menaikkan bendera *Union Jack* di Pulau Pinang.

Penguatan Kuasa British di Pulau Pinang Melalui Perjanjian

Ilustrasi menunjukkan tentera Siam mengancam keselamatan Kedah.

- Pada tahun 1786, Siam menakluk Patani dan mengancam Kesultanan Kedah.
- Sultan Abdullah meminta bantuan ketenteraan SHTI seperti yang dijanjikan oleh Francis Light.
- SHTI enggan memberikan bantuan kerana tiada perjanjian ditandatangani dengan Sultan Kedah.

- Setelah menyedari tertipu dengan muslihat Francis Light, Sultan Abdullah menghimpunkan angkatan perang di Seberang Perai untuk mengambil semula Pulau Pinang.
- Angkatan perang Kesultanan Kedah dapat ditewaskan oleh Francis Light dengan bantuan tentera SHTI.
- Sultan Abdullah dipaksa menandatangani perjanjian dengan British pada tahun 1791.
- Perjanjian ini secara rasmi mengiktiraf pendudukan British di Pulau Pinang.

Ilustrasi Perjanjian Persahabatan dan Keamanan British-Kedah pada 1 Mei 1791 di Alor Setar, Kedah.

- Pada tahun 1800, George Leith, Gabenor Pulau Pinang mendesak Sultan Kedah, Sultan Dhiauddin (1798-1804) menandatangani perjanjian dengan British.
- Perjanjian ini membolehkan British menduduki Seberang Perai. Pendudukan ini penting sebagai benteng pertahanan dan kawasan pertanian bagi membekalkan sumber makanan kepada penduduk di Pulau Pinang.

Seberang Perai kemudiannya dinamakan sebagai *Province of Wellesley*.

(Sumber: Adaptasi daripada Arkib Negara Malaysia)

Pendudukan Francis Light di Pulau Pinang menandakan bermulanya kemasukan kuasa British ke negeri Melayu. Sejak itu, Pulau Pinang terpisah daripada Kesultanan Kedah dan mencipta identiti sebagai tanah jajahan British. Kesungguhan Kesultanan Kedah mempertahankan hak yang diambil tanpa restu wajar dihargai. Peristiwa ini memberikan iktibar kepada kita tentang kepentingan mengamalkan sifat berwaspada dalam membuat sebarang keputusan.

Cerna Minda

Nyatakan strategi yang digunakan oleh Francis Light untuk menduduki Pulau Pinang.

Peluasan Kuasa British di Singapura

Setelah menguasai Pulau Pinang, British berusaha meluaskan pengaruh ke wilayah lain di Alam Melayu. British dapat menduduki Melaka dan Betawi, iaitu tanah jajahan Belanda berikutan tercetusnya Perang Napoleon di Eropah. Selepas Perang Napoleon tamat, British terpaksa memulangkan semula petempatan tersebut kepada Belanda. British menugaskan Stamford Raffles dan William Farquhar mencari pelabuhan baharu untuk memecahkan penguasaan Belanda di Alam Melayu, di samping berusaha menduduki Singapura.

Tahukah Anda?

Perang Napoleon (1793-1814)

- Belanda ditawan oleh Perancis.
- Raja Belanda berundur ke England dan menandatangani Surat Kew pada tahun 1795.
- Berdasarkan Surat Kew, Belanda menyerahkan tanah jajahannya secara sementara di Timur kepada British sehingga perang tamat.

Peta Eropah semasa Perang Napoleon.

(Sumber: Adaptasi daripada *Singapore from Settlement to Nation Pre 1819 to 1971*, 2012. Singapura: Marshall Cavendish Education)

Pada tahun 1804, Napoleon Bonaparte memiliki 350 000 anggota infantri yang membolehkan Perancis dapat menawan sebahagian besar kawasan Eropah.

(Sumber: *Great Armies*, 2012. New York: Parragon Book Ltd.)

Pulau Pinang terletak di utara Selat Melaka.

Bangkahulu berada di luar laluan utama perdagangan Alam Melayu.

Pangkalan British di Bangkahulu dibina pada tahun 1713.

(Sumber: John Bastin, 2014. *Raffles and Husting Private Exchanges Behind the Founding of Singapore*. Singapura: National Library Board)

Cerna Minda

Mengapakah Surat Kew ditandatangani?

Perang Napoleon di Eropah memberikan kesan terhadap perkembangan di Alam Melayu. Jelaskan kesan tersebut.

Kepentingan Singapura kepada British

Menjelang abad ke-19, perdagangan British di Alam Melayu semakin menguntungkan. Pelabuhan British, iaitu Pulau Pinang dan Bangkahulu tidak mampu menyaingi pelabuhan-pelabuhan Belanda di Alam Melayu.

Peta menunjukkan kedudukan Singapura dan pelabuhan lain di Alam Melayu.

- British memerlukan pelabuhan yang lebih strategik untuk bersaing dengan Belanda di Alam Melayu.
- Kedudukan Singapura di bahagian selatan Semenanjung Tanah Melayu dapat mengawal kegiatan perdagangan Selat Melaka dan Selat Sunda.
- Singapura boleh memainkan peranan sebagai pusat pengumpulan hasil-hasil ekonomi Alam Melayu.

Kebanyakan kapal dagang berlabuh di pelabuhan Betawi, Riau dan Lingga yang berada di bawah pengaruh Belanda.

Aktiviti Peta Pemikiran

Berdasarkan peta di sebelah, secara berkumpulan bincang dan buat justifikasi kepentingan Singapura sebagai pelabuhan yang menguntungkan di Alam Melayu. Bentangkan hasil perbincangan anda dalam bentuk peta pemikiran.

Pertapakan British di Singapura

Stamford Raffles dan William Farquhar tiba di Singapura pada bulan Januari 1819. Pihak British kemudiannya mengadakan perjanjian awal dengan pentadbir Singapura, iaitu Temenggung Abdul Rahman untuk membenarkan British mendirikan petempatan di Singapura. Temenggung Abdul Rahman menegaskan bahawa perjanjian tersebut perlu mendapat pengesahan daripada Sultan Abdul Rahman, iaitu pemerintah Kesultanan Johor Riau.

Stamford Raffles memanipulasikan isu pewarisan takhta Kesultanan Johor Riau bagi mendapatkan pengesahan sultan setelah menyedari Sultan Abdul Rahman mempunyai hubungan baik dengan Belanda.

Diorama menggambarkan pertemuan Stamford Raffles dan William Farquhar dengan Temenggung Abdul Rahman pada Januari 1819.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

Isu Pewarisan Takhta Kesultanan Johor Riau

- Sultan Mahmud Shah III mempunyai dua orang putera, iaitu Tengku Hussein, putera sulung dan Tengku Abdul Rahman, putera bongsu.

- Pada tahun 1812, Sultan Mahmud Shah III mangkat.
- Tengku Abdul Rahman hadir semasa pemakaman Almarhum Sultan di Lingga.

Tengku Hussein tidak hadir semasa Almarhum Sultan dimakamkan kerana berada di Pahang.

- Tengku Abdul Rahman ditabalkan sebagai Sultan Johor Riau.
- Mendapat pengiktirafan daripada orang Bugis dan Belanda.

- Tengku Hussein yang diketepikan telah berundur dan menetap di Riau.

Stamford Raffles
(Sumber: Arkib Negara Malaysia)

Stamford Raffles mengambil peluang memujuk Temenggung Abdul Rahman menjemput Tengku Hussein ke Singapura. Kemudian, baginda diisytiharkan sebagai Sultan Johor Riau dengan gelaran Sultan Hussein Muhammad Shah.

Tindakan Stamford Raffles memanipulasikan isu pewarisan takhta menyebabkan Kesultanan Johor Riau mempunyai dua orang sultan.

Sultan Abdul Rahman bersemayam di Lingga.

Sultan Hussein bersemayam di Singapura.

Perjanjian Mengukuhkan Kuasa British di Singapura

British seterusnya mengukuhkan penguasaan ke atas Singapura melalui beberapa perjanjian dengan Sultan Hussein dan Temenggung Abdul Rahman.

Perjanjian 6 Februari 1819

- Stamford Raffles menandatangani perjanjian dengan Sultan Hussein dan Temenggung Abdul Rahman.

Kesan Perjanjian

- Petempatan British di Singapura diiktiraf.
- British menaikkan bendera Union Jack di Singapura pada 13 Februari 1819.
- William Farquhar (1819-1823) dilantik sebagai Residen pertama Singapura.

Perjanjian 2 Ogos 1824

- Residen Singapura, John Crawfurd (1823-1826) menandatangani perjanjian dengan Sultan Hussein dan Temenggung Abdul Rahman.

Kesan Perjanjian

- Singapura diserahkan kepada British untuk selama-lamanya.
- Sultan dan Temenggung hilang kedaulatan ke atas Singapura.
- Sebagai ganti, Sultan dan Temenggung diberikan bayaran pampasan dan pencen bulanan seumur hidup.

Apakah kepentingan cap mohor dalam perjanjian 6 Februari 1819?

Aktiviti Kedai Kopi

Petikan sebahagian syarat Perjanjian 6 Februari 1819

PERKARA YANG KEEMPAT. Maka Datuk Temenggung ada perjanjian selama-lamanya yang kompeni Inggeris boleh duduk dan pelihara seperti janji ini tiada ia boleh masuk bicara atau lepas masuk di dalam daerahnya pada segala bangsa yang lain daripada bangsa Inggeris.

PERKARA YANG KELIMA. Maka apabila datang Seri Sultan yang di jalan sampai di sini boleh habiskan segala perkara-perkara hal perjanjian ini dan tetapi baiklah kompeni Inggeris boleh pilih satu tempat mahu dinaikkan bala tenteranya dengan alat perkakasnya dan menaikkan bendera Kompeni Inggeris maka dari itu diturunkan tandatangan dan cap kedua kita di dalam kertas ini tatkala diperbuat surat ini kepada empat hari bulan Rabiul Akhir 1233 H.

Cap dan tandatangan

(Sumber: *Perjanjian & Dokumen Lama Malaysia 1791-1965*, 2010. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan Negara Malaysia Berhad)

Halaman akhir perjanjian 6 Februari 1819.

(Sumber: *Singapore from Settlement to the Nation*, 2012. Singapura: Marshall Cavendish Education)

Seperti di kafe, murid duduk secara berkumpulan di sebuah meja. Guru meletakkan tajuk di tengah-tengah meja tersebut "Singapura Jatuh ke Tangan British Melalui Perjanjian". Secara berkumpulan murid akan membincangkan tajuk ini.

Melalui perjanjian tersebut, British dapat menguasai Singapura, kawasan laut, selat dan pulau kecil sekitarnya, kecuali kawasan kediaman Sultan dan Temenggung.

Peluasan Kuasa British di Melaka

Melaka merupakan pelabuhan strategik di Selat Melaka yang berjaya dikuasai oleh British selepas kejayaan menduduki Pulau Pinang dan Singapura. British dapat menguasai Melaka melalui strategi pakatan dengan Belanda.

Faktor Pakatan British-Belanda

Pakatan British dan Belanda berlaku berdasarkan perkembangan yang berlaku di Alam Melayu dan di Eropah. Faktor yang membawa kepada pakatan antara dua kuasa Eropah adalah untuk menamatkan pertikaian di Alam Melayu, mengukuhkan persahabatan di Eropah dan penyelesaian untuk perdamaian.

1 Menamatkan Pertikaian British dan Belanda Berkaitan Singapura

Pendudukan British di Singapura menimbulkan pertikaian dan menyebabkan hubungan antara British dengan Belanda di Alam Melayu semakin tegang.

British

- Berjaya memajukan Singapura dalam tempoh yang singkat.
- Bertekad mempertahankan kedudukan di Singapura.
- Yakin Singapura menjadi pelabuhan bebas dan pangkalan tentera yang penting di Alam Melayu.

Pertikaian antara British dengan Belanda

Belanda

- Mendakwa Singapura berada di bawah lingkungan pengaruhnya.
- Menuntut British berundur dari Singapura.
- Bimbang kemajuan Singapura menjejaskan perdagangan di Betawi, pelabuhan utama Belanda di Alam Melayu.

2 Dasar Persahabatan British dan Belanda di Eropah

- Persahabatan di Eropah penting kerana kedudukan Belanda berdekatan dengan Britain.
- British mengambil pengalaman semasa Perang Napoleon, Perancis menjadikan Belanda sebagai pangkalan menyerang Britain pada tahun 1795.
- Belanda perlu berbaik-baik dengan British yang menjaga jajahan Belanda di timur semasa Perang Napoleon.

3 Penyelesaian untuk Perdamaian

- Belanda dan British mahu mengelakkan peperangan yang pernah berlaku pada abad ke-17 dan ke-18.
- Belanda tidak mahu terbeban dengan masalah kewangan yang semakin lemah selepas Perang Napoleon.
- Oleh itu, penyelesaian mesti dilakukan melalui rundingan ke arah perdamaian.

Glosari

Lingkungan pengaruh: kawasan atau wilayah yang berada di bawah pentadbiran dan penguasaan sesuatu pihak.

Cerna Minda

Mengapakah Belanda berbaik-baik dengan British?

Kesan Pakatan British dan Belanda

- Pakatan British dan Belanda menyebabkan termeterainya Perjanjian London 1824 atau Perjanjian Inggeris-Belanda 1824.
- Perjanjian ini bertujuan menamatkan pertikaian dan hubungan tegang antara dua kuasa Eropah tersebut demi menjaga kepentingan masing-masing di Alam Melayu.
- Melalui perjanjian ini juga, British dapat menguasai Melaka apabila berlaku pertukaran wilayah antara British dengan Belanda.

Pelbagai strategi digunakan oleh British untuk meluaskan kuasa di Alam Melayu. Strategi tipu muslihat, manipulasi politik dan pakatan dengan kuasa Barat lain dilaksanakan oleh British untuk menguasai Pulau Pinang, Singapura dan Melaka yang merupakan petempatan strategik di Selat Melaka. British berjaya meluaskan "Tanah Jajahan Mahkota British". Peristiwa ini memberikan iktibar kepada kita agar sentiasa berwaspada terhadap anasir asing yang boleh menggugat kedaulatan negara.

Glosari

Tanah Jajahan Mahkota British: tanah jajahan yang diperintah oleh Gabenor yang dilantik oleh pemerintahan beraja British.

Tahukah Anda?

Perjanjian London dan Peluasan Kuasa British di Nanning

- Nanning ialah sebuah daerah yang terletak di antara Rembau dan Melaka.
- British yang menguasai Melaka melalui Perjanjian London 1824 menganggap Nanning adalah sebahagian daripada Melaka.
- British menetapkan segala peraturan dan undang-undang yang dikuatkuasakan di Melaka turut dikenakan terhadap Nanning.

Tahukah Anda?

Perang British-Belanda

Pertama	1652–1654
Kedua	1665–1667
Ketiga	1672–1674
Keempat	1781–1784

Perjanjian London 1824

- **Tarikh:** 17 Mac 1824
- **Tempat:** London, England
- **Pihak terlibat:** British dan Belanda
- **Kandungan perjanjian:**
 - wilayah pengaruh
 - kewangan
 - perdagangan

Perjanjian
London
1824

Aktiviti Peta Pemikiran

Secara berkumpulan, kumpul maklumat berkaitan Tanah Jajahan Mahkota British. Bentangkan dalam bentuk peta pemikiran yang sesuai.

Bahaskan impak daripada peluasan pengaruh British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka.

Tahukah Anda?

Perjanjian London dan Peluasan Kuasa British di Nanning

- Nanning ialah sebuah daerah yang terletak di antara Rembau dan Melaka.
- British yang menguasai Melaka melalui Perjanjian London 1824 menganggap Nanning adalah sebahagian daripada Melaka.
- British menetapkan segala peraturan dan undang-undang yang dikuatkuasakan di Melaka turut dikenakan terhadap Nanning.

(Sumber: Adaptasi daripada Muzium Negeri Sembilan)

2.2 Perjanjian London 1824 dan Kesannya Terhadap Alam Melayu

Pengenalan

Persaingan kuasa-kuasa Barat di Alam Melayu membawa kepada perancangan British dan Belanda untuk membuat pembahagian kawasan pengaruh masing-masing. Perancangan ini terhasil melalui Perjanjian London 1824 yang ditandatangani oleh British dan Belanda. Kandungan perjanjian tersebut yang merangkumi butiran tentang wilayah pengaruh, perdagangan dan kewangan memberikan kesan penting terhadap Alam Melayu.

Kesan Perjanjian London 1824 terhadap Alam Melayu

Perjanjian London 1824 dibuat tanpa merujuk Raja-raja Melayu sebagai pemerintah kerajaan Alam Melayu. Perjanjian ini memberikan kesan kepada kerajaan Alam Melayu yang kekal hingga hari ini. Alam Melayu terbahagi kepada dua lingkungan pengaruh Barat, perpecahan empayar Kesultanan Johor Riau dan penguasaan Selat Melaka oleh British.

1 Pembahagian Alam Melayu kepada Dua Lingkungan Pengaruh Barat

- Selat Melaka dan Selat Singapura dijadikan sempadan yang memisahkan wilayah pengaruh British dan wilayah pengaruh Belanda di Alam Melayu.
- British dan Belanda hanya mengutamakan kepentingan mereka terjamin dan meminggirkan kedaulatan kerajaan-kerajaan Alam Melayu.
- Mewujudkan entiti geopolitik baharu yang dikenali sebagai Tanah Melayu di bawah pengaruh British.
- Wilayah pengaruh Belanda dikenali sebagai Hindia Timur Belanda.

Peta menunjukkan pembahagian kawasan pengaruh British dan Belanda berdasarkan Perjanjian London 1824.

Antara Syarat Perjanjian London 1824

British:

- Berundur dari Sumatera.
- Menyerahkan Bangkahulu kepada Belanda.
- Tidak membuka petempatan baharu di Kepulauan Riau Lingga dan kepulauan lain di selatan Singapura.

Belanda:

- Mengiktiraf petempatan British di Singapura.
- Menyerahkan Melaka dan jajahan takluknya kepada British.
- Tidak membuka petempatan baharu di Tanah Melayu.

Tahukah Anda?

Selat Singapura terletak di sebelah timur Selat Melaka dan sebelah barat Laut China Selatan. Singapura terletak di sebelah utara, manakala Kepulauan Riau di sebelah selatan.

KPS

Berdasarkan maklumat di dalam peta, buat garis pemisah yang menunjukkan pembahagian Alam Melayu kepada dua lingkungan pengaruh Barat berdasarkan syarat Perjanjian London.

Perpecahan Empayar Kesultanan Johor Riau

Pembahagian kawasan pengaruh British dan Belanda dalam Perjanjian London 1824 sekali gus menamatkan keunggulan empayar Kesultanan Johor Riau yang diwarisi daripada Kesultanan Melayu Melaka. Pemerintahan wilayah kekuasaan Kesultanan Johor Riau yang luas meliputi Johor, Pahang, Singapura dan Kepulauan Riau Lingga telah berpecah belah.

(a) Singapura Menjadi Tanah Jajahan British

- Johor dan Singapura diperintah oleh Sultan Hussein Muhammad Shah dan Temenggung Abdul Rahman berada di bawah pengaruh British.
- Pada Ogos 1824, Sultan dan Temenggung didesak menandatangani perjanjian menyerahkan Singapura kepada British.
- Sultan Hussein Muhammad Shah meninggalkan tempat persemayamannya di Kampung Gelam, Singapura dan berpindah ke Banda Hilir Melaka. Baginda mangkat pada tahun 1835 dan dimakamkan di Melaka.
- Pemerintah Johor kemudiannya memindahkan pusat pemerintahan Johor ke Johor Bahru.

Istana Sultan Hussein Muhammad Shah, di Kampung Gelam, Singapura. Kini, istana tersebut dikenali sebagai Pusat Warisan Melayu

(Sumber: Ahmad Dahlan, 2017. *Sejarah Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

(b) Berakhir Kesultanan Riau Lingga

- Kepulauan Riau Lingga diperintah oleh Sultan Abdul Rahman dan berada di bawah pengaruh Belanda.
- Pada tahun 1911, institusi Kesultanan Riau Lingga dihapuskan oleh Belanda.
- Wilayah Riau Lingga kemudiannya diperintah secara langsung oleh Belanda melalui Residen Riau.

Makam Sultan Hussein Muhammad Shah di kawasan Masjid Tengker, Melaka.

(Sumber: Ahmad Dahlan, 2017. *Sejarah Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

Sultan Abdul Rahman Muazzam Shah II (1883-1911), pewaris takhta kerajaan Riau Lingga telah diturunkan takhta oleh Belanda pada tahun 1911.

(Sumber: Ahmad Dahlan, 2017. *Sejarah Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

(c) Pengisytiharan Kedaulatan Pahang

- Perpecahan Kesultanan Johor Riau berlaku apabila Bendahara Tun Ali di Pahang cuba membebaskan Pahang daripada Kesultanan Johor Riau berikutan pengukuhan kuasa Barat di Singapura dan Johor serta pergolakan di Riau Lingga.
- Pada tahun 1853, dengan muafakat pembesar Pahang, Bendahara mengisytiharkan Pahang sebagai negeri yang bebas dan berdaulat.

- Perjanjian London 1824 membelakangkan Raja-raja Melayu dan pembesar tempatan dibuktikan melalui sepucuk surat yang ditulis oleh Bendahara Tun Ali kepada Sultan Riau Lingga, Sultan Mahmud Muzaffar Shah IV (1841-1857).
- Surat tersebut menyatakan bahawa Perjanjian London 1824 berada di luar pengetahuan Bendahara Tun Ali.
- Sultan Mahmud Muzaffar Shah IV teramat murka dengan perjanjian tersebut apabila diketahui oleh baginda.

Surat Bendahara Tun Ali kepada Sultan Mahmud yang ditulis pada tahun 1855.

(Sumber: Suzana Hj. Othman, 2007. *Perang Bendahara Pahang 1857-63, Pensejarahan Semula Menelusuri Peranan British*. Shah Alam: Karisma Publication)

3

Selat Melaka di bawah Penguasaan British

- Perdagangan di Selat Melaka dikuasai sepenuhnya oleh British kerana memiliki tiga pelabuhan strategik, iaitu Pulau Pinang, Melaka dan Singapura.
- Pengunduran Belanda dari Tanah Melayu membuka peluang kepada British untuk meluaskan kuasa ke negeri-negeri Melayu.

Perjanjian London 1824 memaparkan pakatan kuasa Barat dalam menangani persaingan di Alam Melayu. British dan Belanda bertindak sewenang-wenangnya tanpa melibatkan Raja-raja Melayu dengan membahagi-bahagikan wilayah Kesultanan Melayu yang berdaulat. Perjanjian tersebut merintis pembahagian Alam Melayu menjadi dua buah entiti yang berasingan dan menjadi asas kepada sempadan Malaysia dan Indonesia masa ini. Peristiwa ini memberikan kesedaran kepada kita tentang kepentingan mempertahankan kedaulatan negara daripada pencerobohan kuasa asing.

Analisis perubahan yang berlaku di Alam Melayu selepas Perjanjian London 1824.

2.3 Pembentukan Negeri-negeri Selat

Pengenalan

Negeri-negeri Selat merupakan unit pentadbiran yang dibentuk oleh British untuk mengukuhkan penguasaan terhadap Pulau Pinang, Singapura dan Melaka. Negeri-negeri Selat dibentuk pada tahun 1826 dan dibubarkan pada tahun 1946.

Latar Belakang Pulau Pinang, Singapura dan Melaka Sebelum Pembentukan Negeri-negeri Selat

Sebelum pembentukan Negeri-negeri Selat, Pulau Pinang, Singapura dan Melaka mempunyai pentadbiran yang tersendiri.

Pulau Pinang (1786-1826)

- Peringkat awal, ditadbir oleh Francis Light sebagai Pesuruhjaya yang bertanggungjawab kepada Gabenor Jeneral British di India.
- Pada tahun 1787, memperoleh status pelabuhan bebas dan menguasai perdagangan dengan negeri-negeri Melayu.
- Perdagangan dikuasai oleh pedagang persendirian.
- Pada tahun 1805, dinaik taraf menjadi Presidensi keempat selepas Benggala, Madras dan Bombay di India.
- Seorang gabenor dilantik sebagai ketua pentadbir Pulau Pinang.

Singapura (1819-1826)

- Ditadbir oleh Residen yang bertanggungjawab kepada Leftenan Gabenor British di Bangkahulu, Sumatera.
- Pada tahun 1823, diisytiharkan sebagai pelabuhan bebas.
- Menjadi pusat pertemuan pedagang persendirian mengumpulkan hasil Alam Melayu untuk diperdagangkan dengan China.

Melaka (1824-1826)

- Melaka ditadbir oleh Residen Konsular.
- Sistem Kapitan diteruskan bagi mewujudkan keamanan dalam komuniti kaum.
- Suku-suku kaum diletakkan di bawah seorang ketua kaum yang berperanan sebagai penagak undang-undang.
- Bagi masyarakat luar bandar, tanggungjawab tersebut diserahkan kepada penghulu.

Glosari

Pelabuhan bebas: pelabuhan yang terbuka kepada pedagang asing dan tempatan dengan barangan yang dibawa masuk bebas daripada cukai.

Tahukah Anda?

- Pedagang persendirian juga dikenali sebagai pedagang negeri (*country trader*).
- Kegiatan perdagangan kumpulan ini adalah di antara India, Alam Melayu dan China.
- Mereka merupakan bekas pedagang SHTI yang menjayakan matlamat peluasan kuasa British.

Negeri-negeri Selat 1826

Pada tahun 1826, Pulau Pinang, Singapura dan Melaka digabungkan menjadi satu unit pentadbiran yang dinamakan Negeri-negeri Selat. Penggabungan ini bertujuan menjimatkan perbelanjaan dan menyeragamkan pentadbiran.

Kepentingan Pembentukan Negeri-negeri Selat kepada British

- British dapat menguasai keseluruhan Selat Melaka sebagai laluan utama perdagangan di Alam Melayu.
- Taraf pelabuhan bebas Negeri-negeri Selat berjaya menarik kedatangan pedagang tempatan dan kapal-kapal dagang dari Alam Melayu serta pedagang luar dari Alam Melayu seperti Arab, India, China, Eropah dan Amerika.
- Negeri-negeri Selat menjadi pusat pengumpulan hasil-hasil dari Alam Melayu terutama bijih timah untuk mengimbangi perdagangan British dengan China serta menyaingi pelabuhan-pelabuhan Belanda di Alam Melayu.
- Negeri-negeri Selat menjadi pintu masuk bagi buruh luar untuk mempercepatkan pembangunan ekonomi British. Hal ini juga menyebabkan kewujudan masyarakat berbilang kaum di Negeri-negeri Selat.
- Penanaman modal oleh pelabur luar menyebabkan perkembangan Negeri-negeri Selat berlaku dengan pantas.

Peta Negeri-negeri Selat.

(Sumber: Adaptasi daripada *Malaysia Kita*, 1991. Kuala Lumpur: Institut Tadbiran Awam Negara)

Hubungan Negeri-negeri Selat dengan Negeri-negeri Melayu

Negeri-negeri Selat

Memerlukan hasil ekonomi negeri-negeri Melayu untuk memajukan perdagangan.

Melabur modal memajukan perlombongan bijih timah di negeri Melayu.

Negeri-negeri Melayu

Memerlukan pelabuhan Negeri-negeri Selat untuk memperdagangkan hasil ekonomi.

Pembentukan Negeri-negeri Selat membolehkan British menguasai laluan perdagangan di antara India dan China, mengukuhkan hubungan ekonomi dengan negeri-negeri Melayu serta menyaingi penguasaan Belanda di Alam Melayu.

Tahukah Anda?

Petempatan British lain yang diletakkan di bawah pentadbiran Negeri-negeri Selat:

- Dinding (1874) - diserahkan kembali kepada Perak pada tahun 1935.
- Pulau Cocos (Keeling) (1886) - dipindahkan dari Ceylon (Sri Lanka).
- Labuan (1887) - digabungkan dengan Borneo Utara pada tahun 1890.
- Pulau Krismas (1900) - Pulau Cocos (Keeling) dan Pulau Krismas diserahkan kepada Australia pada tahun 1931.

(Sumber: Tun Salleh Abas, 2015. *Prinsip Perlembagaan dan Pemerintahan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka)

2.4 Pentadbiran Negeri-negeri Selat

Pengenalan

Negeri-negeri Selat mengalami perubahan pentadbiran sejak pembentukannya pada tahun 1826. Pada peringkat awal, Negeri-negeri Selat ditadbir oleh kerajaan British di India. Pada tahun 1867, pentadbiran Negeri-negeri Selat dipindahkan ke Pejabat Tanah Jajahan London.

Negeri-negeri Selat di bawah Kerajaan British di India (1826-1867)

Pentadbiran Negeri-negeri Selat pada mulanya diletakkan di bawah Syarikat Hindia Timur Inggeris (SHTI) di India. Selepas SHTI dibubarkan, pentadbiran Negeri-negeri Selat diletakkan di bawah *India Office* (Pejabat India).

Negeri-negeri Selat di bawah SHTI (1826-1857)

- Negeri-negeri Selat diketuai oleh Gabenor.
- Residen Konsular dilantik membantu Gabenor menjalankan pentadbiran.
- Pulau Pinang menjadi pusat pentadbiran pertama.
- Pada tahun 1832, pusat pentadbiran dipindahkan ke Singapura kerana lebih strategik dan maju berbanding dengan Pulau Pinang.

Negeri-negeri Selat di bawah Pejabat India (1858-1867)

- Undang-undang British dikuatkuasakan di Negeri-negeri Selat.
- Pemberontakan yang berlaku di India menyebabkan Pejabat India tidak mampu mentadbir Negeri-negeri Selat dengan baik.
- Pejabat India tidak memberikan perhatian yang sewajarnya bagi melindungi pedagang Negeri-negeri Selat.
- Menimbulkan rasa tidak puas hati dalam kalangan pedagang Negeri-negeri Selat.

Tahukah Anda?

- *India Office* (Pejabat India) dibentuk pada tahun 1858 untuk mengawasi pentadbiran British India yang meliputi wilayah India, Pakistan, Bangladesh, Burma dan wilayah-wilayah lain di sekitar Lautan Hindi.
- Jabatan ini diketuai oleh Setiausaha Negara untuk India.

Cerna Minda

Mengapakah Pejabat India tidak mampu mentadbir Negeri-negeri Selat dengan baik?

Gabenor Jeneral British SHTI di India

Gabenor Negeri-negeri Selat

Residen
Konsular
Pulau Pinang

Residen
Konsular
Singapura

Residen
Konsular
Melaka

Struktur pentadbiran Negeri-negeri Selat (1826-1867).

Bangunan ibu pejabat Negeri-negeri Selat di Pulau Pinang, bangunan tersebut kemudiannya dijadikan Mahkamah Agung pada tahun 1905.

(Sumber: *Reminiscences of the Straits Settlements Through Postcard*, 2005. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia dan Arkib Negara Singapura)

Negeri-negeri Selat di bawah Pejabat Tanah Jajahan (1867-1946)

Golongan pedagang dan penduduk tempatan yang tidak berpuas hati dengan pentadbiran *India Office* (Pejabat India) telah mendesak Pejabat Tanah Jajahan di London mengambil alih pentadbiran Negeri-negeri Selat.

Faktor Pemindahan Pentadbiran Negeri-negeri Selat ke Pejabat Tanah Jajahan London

- Tiada wakil Negeri-negeri Selat dalam Majlis Perundangan di India yang meluluskan undang-undang bagi Negeri-negeri Selat.
- Pejabat India gagal mengawal masalah rompakan terhadap kapal dagang dan pertelingkahan kumpulan Cina di Negeri-negeri Selat.
- Pejabat India mahu menjadikan mata wang rupee India sebagai mata wang Negeri-negeri Selat menggantikan mata wang Dolar Sepanyol yang telah lama digunakan.
- Cadangan Pejabat India mengenakan cukai pelabuhan di Negeri-negeri Selat boleh menjejaskan kemakmuran taraf pelabuhan bebas.
- Pejabat India menjadikan Negeri-negeri Selat tempat buangan banduan menjejaskan imej Negeri-negeri Selat sebagai pusat perdagangan.

Pada 1 April 1867, Negeri-negeri Selat diisytiharkan sebagai tanah jajahan British dan diletakkan di bawah tanggungjawab Pejabat Tanah Jajahan di London. Seterusnya, Majlis Perundangan ditubuhkan di Negeri-negeri Selat untuk meluluskan undang-undang sendiri.

Struktur pentadbiran Negeri-negeri Selat di bawah Pejabat Tanah Jajahan di London.

Mohammad Eunus Abdullah yang mendapat pendidikan Inggeris di Raffles Institutions, Singapura merupakan orang Melayu pertama dilantik menganggotai Majlis Perundangan Negeri-negeri Selat.

[Sumber: Cheah Boon Kheng, 2001. *Early Modern History (1800-1940)*. Singapura: Editions Didier Millet]

Tahukah Anda?

Pejabat Tanah Jajahan ialah jabatan kerajaan Britain yang ditubuhkan untuk mengurus hal ehwal tanah jajahan British. Jabatan ini diketuai oleh Setiausaha Negara bagi Tanah Jajahan.

Pembentukan dan pentadbiran Negeri-negeri Selat merupakan penerusan peluasan kuasa British di negara kita. Pelbagai strategi digunakan oleh British untuk menduduki Pulau Pinang, Singapura dan Melaka yang strategik untuk menjamin kepentingan politik dan ekonomi di Alam Melayu. Peristiwa ini memberikan iktibar kepada kita kepentingan mempertahankan keistimewaan yang ada di negara kita daripada dieksploitasi oleh orang asing. Selain itu, pentadbiran yang sistematik dan urus tadbir yang baik penting bagi melindungi kepentingan negara kita.

Pentadbiran Negeri-negeri Selat

Pada akhir bab ini, saya telah mempelajari:

Bendera Negeri-negeri Selat

Peluasan Kuasa British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka

- Latar Belakang Pulau Pinang, Singapura dan Melaka Sebelum Peluasan Kuasa British
- Peluasan Kuasa British di Pulau Pinang
- Peluasan Kuasa British di Singapura
- Peluasan Kuasa British di Melaka

☐
☐
☐
☐

Perjanjian London 1824 dan Kesannya Terhadap Alam Melayu

- Kesan Perjanjian London 1824 terhadap Alam Melayu

☐

Pembentukan Negeri-negeri Selat

- Latar Belakang Pulau Pinang, Singapura dan Melaka Sebelum Pembentukan Negeri-negeri Selat
- Negeri-negeri Selat 1826
- Hubungan Negeri-negeri Selat dengan Negeri-negeri Melayu

☐
☐
☐

Pentadbiran Negeri-negeri Selat

- Negeri-negeri Selat di bawah Kerajaan British di India (1826-1867)
- Negeri-negeri Selat di bawah Pejabat Tanah Jajahan (1867-1946)

☐
☐

Bab ini telah memerihalkan peluasan kuasa British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka. British memerlukan pelabuhan yang strategik di Alam Melayu, khususnya untuk mengumpulkan hasil-hasil ekonomi dari Alam Melayu. Selain itu, British ingin menyekat penguasaan Belanda di Alam Melayu. British telah menggunakan pelbagai strategi termasuklah tipu helah, manipulasi dan mengadakan pakatan dengan kuasa Barat lain untuk menguasai negara kita. British menggabungkan Pulau Pinang, Singapura dan Melaka menjadi satu unit pentadbiran yang dikenali sebagai Negeri-negeri Selat. Demi menjaga kepentingan Negeri-negeri Selat, British kemudiannya telah campur tangan di negeri-negeri Melayu yang lain yang akan dipelajari dalam bab seterusnya.

Aktiviti 1: Saya Lihat, Saya Fikir, Saya Bertanya (I See, I Think, I Wonder)

Arahan:

- Senaraikan apa-apa yang dilihat.
- Fikirkan apa-apa yang dilihat dan kaitkan dengan perkara lain.
- Bertanyakan soalan yang relevan.

Gambar yang berikut menunjukkan keunikan warisan di salah satu Negeri-negeri Selat.

Rumah ibadat dibina berdekatan di Melaka sejak abad ke-17 dan ke-18. Kini, jalan tersebut dikenali sebagai Jalan Harmoni.

(Sumber: *Reminiscences of the Straits Settlement Through Postcards*, 2005. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia)

Secara berkumpulan, bincang dan lakukan aktiviti yang berikut:

- Ceritakan apakah yang anda lihat dalam gambar di atas?
- Bincangkan keunikan warisan Negeri-negeri Selat tersebut.
- Mengapakah jalan di kawasan tersebut dinamakan Jalan Harmoni?
- Hasilkan brosur berkaitan langkah-langkah untuk mengekalkan keharmonian masyarakat berbilang kaum di negara kita.
- Bentangkan hasil dapatan di dalam kelas.

Artikel berkaitan Jalan Harmoni, Melaka.

(Sumber: <http://tourismmelakaofficial.blogspot.my/2016/07/jalan-harmoni.html>. Dicapai pada 15 April 2018)

Teks penuh makalah berkaitan Jalan Harmoni.

Aktiviti 2: Kumpulan Pelangi (Rainbow Groups)**Arahan:**

- Murid berada dalam kumpulan. Tentukan tajuk yang berbeza-beza bagi setiap kumpulan.
- Selepas berbincang, bina kumpulan baharu yang terdiri daripada ahli kumpulan asal.
- Murid akan menyatakan hasil perbincangan daripada kumpulan asal kepada ahli kumpulan baharu secara bergilir-gilir.

Maklumat yang berikut adalah berkaitan pengiktirafan yang diterima oleh Bandaraya Melaka dan Pulau Pinang.

Melaka dan George Town, Bandar Bersejarah di Selat Melaka

Negara kita berjaya menyenaraikan dua tapak warisan dunia di bawah Pertubuhan Pendidikan, Saintifik dan Kebudayaan Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (*United Nations of Educational, Scientific and Cultural Organisation - UNESCO*) melalui bandar Melaka dan Georgetown. Pengiktirafan yang diterima oleh kedua-dua bandar raya tersebut diperolehi pada 7 Julai 2008 pada persidangan Jawatankuasa Warisan Dunia ke-32 yang berlangsung di Quebec City, Kanada. Kejayaan kedua-dua bandar tersebut yang disenaraikan bersama-sama sebagai Bandar Sejarah Selat Melaka merupakan kebanggaan bagi Malaysia.

(Sumber: *Warisan Negara*, 2013. Kuala Lumpur: Jabatan Warisan Negara)

Berdasarkan maklumat pengiktirafan di atas dan merujuk pelbagai sumber, lakukan aktiviti yang berikut:

- Murid dibahagikan kepada tiga kumpulan.
- Setiap kumpulan akan mencari maklumat yang berikut:

Kumpulan 1

Keistimewaan /keunikan Bandaraya George Town sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO.

Kumpulan 2

Keistimewaan/keunikan Bandaraya Melaka sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO.

Kumpulan 3

Cadangan tapak lain yang berpotensi sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO.

Berikan hujah.

- Selepas berbincang, bina kumpulan baharu yang terdiri daripada tiga ahli kumpulan asal.
- Ahli kumpulan akan menyatakan hasil perbincangan daripada kumpulan asal masing-masing kepada ahli kumpulan baharu secara bergilir-gilir.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Dialog berikut mungkin diucapkan oleh pegawai British pada abad ke-18.

Pegawai British A: Hubungan perdagangan kita dengan negara China menggalakkan, tetapi kita memerlukan emas, perak, bijih timah, rempah-ratus dan lada hitam untuk ditukarkan dengan teh.

Pegawai British B: Masalah ini mesti diselesaikan untuk kepentingan perdagangan kita dengan negara China.

Bagaimanakah British menyelesaikan masalah tersebut?

- A. Menaungi Johor.
 - B. Menguasai Melaka.
 - C. Menjajahi Bangkahulu.
 - D. Menduduki Pulau Pinang.
2. Peristiwa berikut berkaitan dengan perjanjian antara British dengan Sultan Kedah.

Tahun	Peristiwa
1786	Sultan Abdullah menawarkan Francis Light menduduki Pulau Pinang.

Mengapakah Sultan Abdullah bertindak demikian?

- A. Mengatasi masalah kewangan.
 - B. Menghapuskan ancaman lanun.
 - C. Memajukan bidang perdagangan.
 - D. Mendapatkan bantuan ketenteraan
3. Rajah yang berikut menunjukkan faktor-faktor Stamford Raffles menduduki Singapura.

Apakah X?

- A. Mengeksploitasi hasil bumi.
- B. Menyekat kemaraan Perancis.
- C. Mewujudkan pusat pengumpulan barang.
- D. Menyaingi pelabuhan Belanda di Betawi.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

4. Maklumat yang berikut menerangkan tindakan Pejabat India terhadap Negeri-negeri Selat.

Tindakan Pejabat India

- Mengabaikan kebajikan pedagang.
- Memperkenalkan mata wang rupee India.
- Menghapuskan taraf pelabuhan bebas Singapura.

Apakah kesan daripada tindakan tersebut?

- A. Sistem Residen diperkenal.
B. Ibu negeri ditukarkan ke Singapura.
C. Pentadbiran dipindahkan ke London.
D. Syarikat Hindia Timur Inggeris dibubarkan.
5. Situasi yang berikut menggambarkan ketegangan hubungan antara British dengan Belanda di Alam Melayu pada tahun 1824.

- (a) Apakah nama pulau yang dimaksudkan dalam pertikaian di atas?
(b) Mengapakah tempat tersebut menjadi rebutan?
(c) Bagaimanakah ketegangan hubungan tersebut diselesaikan?
(d) Apakah kesan ketegangan hubungan tersebut terhadap Alam Melayu?
(e) Jelaskan iktibar yang diperoleh daripada peristiwa di atas.

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Pembentukan Negeri-negeri Selat memberikan pengajaran yang penting tentang kepentingan perancangan strategi dan fikiran strategik dalam melaksanakan sesuatu tugas.
- Dalam mempertahankan negara daripada serangan musuh dalam pelbagai bentuk, kita perlu sentiasa cakna dengan perancangan strategik kuasa asing.
- Perancangan strategik mendepani musuh negara hanya mampu dicapai dengan sikap kerjasama dan permuafakatan sesama warganegara.

Diri dan Keluarga

Kita hendaklah bijak dalam menyusun strategi mencapai cita-cita masa hadapan.

Negara

Dalam era dunia tanpa sempadan, pihak musuh sentiasa mencari idea untuk mencero boh negara. Oleh itu, kita hendaklah sentiasa berwaspada dengan tindakan musuh yang secara sembunyi-sembunyi cuba menggugat kedaulatan negara kita.

Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah (ESSCOM) merupakan kawasan kawalan keselamatan yang meliputi 1400 km kawasan pantai timur Sabah bermula dari Kudat sehingga Tawau.

(Sumber: Pejabat Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah, Jabatan Perdana Menteri)